

SUDSKA PRAKSA

Gregor Sakradžija *

Priznanje i izvršenje probacijskih odluka unutar Europske unije

Kazna zatvora zamijenjena radom za opće dobro koju je izrekao hrvatski sud može se izvršiti u SR Njemačkoj.

**Zemaljski sud u Duisburgu,
74 StVK 56/17 od 21. prosinca 2017.**

Činjenično stanje

Osuđenik je pravomoćnom presudom Općinskog suda u Koprivnici K-322/13 od 26. travnja 2014. osuđen za tri kaznena djela na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od jedne godine tako da se jedan dan zatvora zamjenjuje s dva sata rada. Dopisom od 30. listopada 2015. nadležni je probacijski ured obavijestio suca izvršenja Županijskog suda u Bjelovaru da se rad za opće dobro ne može izvršiti jer je osuđenik od 1. kolovoza 2015. zaposlen kod poslodavca u SR Njemačkoj, o čemu je dostavio i ugovor o radu. Nakon toga je i osuđenik podnio zahtjev sucu izvršenja da rad za opće dobro izvrši u SR Njemačkoj „kako ne bi izgubio radno mjesto šefa kuhinje u jednom njemačkom restoranu, stan i sav namještaj koji je tamo kupio, te kako bi mogao i dalje financijski pomagati roditelje“. Sudac izvršenja zahtjev je procijenio opravdanim, sukladno čl. 128. st. 2. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije (ZPSKS-EU), i ispunio je potvrdu iz Priloga 9. citiranog Zakona (radi se o potvrdi iz Priloga 9. ZPSKS-EU izdanoj u spisu Županijskog suda u Bjelovaru pod poslovnim brojem Ik I-205/2016 od 19. kolovoza 2016.), te ju je, zajedno s pravomoćnom presudom, dostavio državnom odvjetništvu u SR Njemačkoj, mjesno nadležnom za priznanje probacijskih odluka. U međuvremenu, do donošenja odluke o priznanju probacijske odluke, osuđenik je dva puta mijenjao mjesta boravišta u SR Njemačkoj zbog promjene posla, tako da je rješenje o priznanju hrvatske odluke donio nadležni Zemaljski sud u Duisburgu na temelju odobrenja državnog odvjetnika iz Duisburga. Prema tom rješenju izvršenje kazne iz presude Općinskog suda u Koprivnici dopušteno je, a kazna zatvora u trajanju od jedne godine uvjetno se odgađa ako osuđenik u vremenu od dvije godine izvrši ukupno 720 sati rada za opće dobro.

* Gregor Sakradžija, viši sudski savjetnik Županijskog suda u Bjelovaru

Obrazloženje rješenja Zemaljskog suda Duisburg

Hrvatski Općinski sud u Koprivnici osudio je osuđenika 26. veljače 2014. zbog teške krađe, pokušaja neovlaštene uporabe tuđe pokretne stvari i oštećenja tuđe stvari na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od jedne godine (alternativna sankcija izvršenja 720 sati rada za opće dobro u vremenu od dvije godine). Ta je presuda utemeljena na sljedećim činjenicama.

1. Osuđenik je dana 21./22. travnja 2013. u vremenu od 23,00 do 0,10 sati u Križevcima, u nakani da uzme manji iznos novca, ušao u prodavaonicu kiosk „Peres 2“, vlasništvo trgovačkog društva „Pekarstvo Šarić“ d.o.o. u ulici Tadije Smičiklasa 8, tako da je kanalizacijskom cijevi razbio staklo na ulaznim vratima i kroz tako napravljeni otvor ušao u objekt, gdje je iz kase uzeo novčani polog u iznosu od 200 kuna.

2. Nakon djela opisanog pod točkom 1. u Križevcima, na parkiralištu Osnovne škole „Ljudevit Modec“, u ulici Tadije Smičiklasa b.b., bez suglasnosti korisnika OPG-a Josipa Njarija, u svrhu vožnje kamenom je razbio staklo na vratima auta Suzuki Swift, registarske oznake OS 841 JJ, vlasništvo „Mercedes Benz Leasing Hrvatska d.o.o.“. Ušao je u auto s ciljem da ga stavi u pogon, no kako mu to nije uspjelo, izašao je iz auta.

3. Nakon djela pod 2. u Križevcima na parkiralištu Osnovne škole „Ljudevit Modec“, u ulici Tadije Smičiklasa 8, zapalio je upaljačem navlaku sjedala vozača na osobnom automobilu Suzuki Swift iz djela pod 2. Požar se proširio na ostatak gorivih dijelova automobila, tako da je automobil potpuno izgorio.

Općinski sud u Koprivnici izrekao je na temelju tih djela za tešku krađu kaznu zatvora u trajanju od sedam mjeseci, za pokušaj neovlaštene uporabe tuđe pokretne stvari kaznu zatvora u trajanju od četiri mjeseci i zbog oštećenja tuđe stvari kaznu zatvora u trajanju od osam mjeseci.

Osuđenik je u postupku pred Općinskom sudu u Koprivnici bio osobno pristupan na raspravi od 26. veljače 2014.

Dopisom od 31. 8. 2016. hrvatska su državna tijela zajedno s prilogom u skladu s Dodatkom I. Okvirnoj odluci 2008/947/JHA Vijeća od 27. 11. 2008. o priznanju probacijskih mjera prosljedili osuđenikov zahtjev da Savezna Republika Njemačka preuzme nadzor nad probacijom.

Državno odvjetništvo Duisburg zatražilo je dopisom od 1. 12. 2017. u vezi s dopisom ranije nadležnog državnog odvjetništva Kleve od 30. 6. 2017. da se donese odluka koja odgovara gornjoj izreci.

Saslušani osuđenik zajedno s pismenom izjavom njegova pomoćnika odvjetnika od 27. 9. 2017. još je jednom potvrdio da se slaže s preuzimanjem probacijskog nadzora.

Zahtjevi državnog odvjetništva i osuđenika dopušteni su i osnovani. Odjel za izvršenje kazne Zemaljskog suda Duisburg nadležan je za donošenje predložene odluke na temelju §§ 78.a st. 1. toč. 3. Zakona o sudovima i § 90.h st. 1. Zakona o međunarodnoj pomoći u kaznenim stvarima.

Osnovanost zahtjeva proizlazi iz §§ 90.b – 90.e Zakona o međunarodnoj pomoći u kaznenim stvarima.

Sud države članice EU-a (Hrvatske) donio je pravomoćnu i izvršnu odluku, prema kojoj izvršenje sankcije vezane uz oduzimanje slobode (jedinstvena kazna) postaje

uvjetno, što odgovara sankciji u njemačkom pravu. I prema njemačkom pravu mogla bi se izreći kazna za počinjena kaznena djela. Za u ovom slučaju utvrđenu krađu (točka 1.) § 242. st. 1. KZ-a propisuje kaznu zatvora do pet godina ili novčanu kaznu. Odredba § 243. st. 1. toč. 1. KZ-a mogla bi se, doduše, primijeniti, no kako je posrijedi krađa beznačajne stvari, ostaje se u kaznenom okviru propisanom za temeljno kazneno djelo iz § 242. st. 1. KZ-a. Za pokušaj neovlaštene uporabe tuđe pokretne stvari (točka 2.) može se na temelju § 248.b, st. 1. i 2., § 23. st. 2. i § 49. KZ-a izreći kazna zatvora do dvije godine i tri mjeseca ili novčana kazna. Kazneni okvir za paljevinu (točka 3.) kreće se u pravilu, prema § 306. st. 1. toč. 4. KZ-a, između jedne i deset godina, ali ako je djelo manje težine, od šest mjeseci do pet godina. U ovom slučaju izrečene pojedinačne kazne kreću se u kaznenim okvirima. Također je i jedinstvena kazna izrečena u okviru iz § 54. KZ-a. Kako osuđenik sada ima odobreni boravak u Saveznoj Republici Njemačkoj i ovdje zaista boravi, na njega se primjenjuju probacijski nalozi koji se odnose na primjenu rada za opće dobro.

Dopunske pretpostavke iz § 90.c Zakona o međunarodnoj pomoći u kaznenim stvarima ne dovode u pitanje dopustivost izvršenja u Saveznoj Republici Njemačkoj. Osuđenik je u vrijeme izvršenja djela bio ubrojav. U postupku pred Općinskim sudom u Koprivnici osobno je prisustvovao raspravi održanoj 26. 2. 2014. Osuđenik također nije za kaznena djela za koja je osuđen pravomoćno osuđen ni u jednoj drugoj državi članici. Zastara izvršenja nije nastupila prema njemačkom pravu. Ona bi nastupila za jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od jedne godine prema § 79. st. 3. toč. 4. i st. 6. KZ-a tek pet godina nakon pravomoćnosti odluke, dakle 21. 4. 2019.

Propisima iz § 90. Zakona o međunarodnoj pomoći u kaznenim stvarima udovoljeno je. Hrvatska su tijela priložila potpuno ispunjene potvrde prema Dodatku I. Okvirne odluke 2008/947/JHA Vijeća od 27. 11. 2008., kao i prijepis hrvatske odluke, uključujući i odluku o probaciji i prijevode.

Državno odvjetništvo postupilo je besprijeckorno kada pri ocjeni odluke nije primijenilo zapreke za odobrenje navedene u § 90.e st. 1. Zakona o međunarodnoj pomoći u kaznenim stvarima. Nijedna zapreka za odobrenje nije vidljiva.

Jedinstvena kazna izrečena hrvatskom odlukom u trajanju od jedne godine opravdana je. Također treba preuzeti i alternativnu sankciju sadržanu u hrvatskoj odluci jer je u visini koja je dopuštena i prema § 56.b st. 2. toč. 3 KZ-a.

Protiv ovog rješenja dopušten je pravni lijek hitne žalbe prema § 55. st. 2. Zakona o međunarodnoj pomoći u kaznenim stvarima.

Napomena

Priznanje i izvršenje presuda i odluke kojima su izrečene probacijske mjere i alternativne sankcije (Glava VIII. ZPSKS-EU) čini se neopravdano zapostavljenim segmentom međunarodne pravne pomoći, kako u stručnim raspravama i skupovima kod nas, tako i na onima na razini Europske unije. S jedne strane razumljivo je da je fokus rasprave najčešće usmjeren na problematiku europskog uhidbenog naloga, kao najprimjenjivijeg instrumenta međunarodne

pravne pomoći unutar Europske unije, no činjenica velikog opsega ekonomskog migriranja stanovništva s našeg područja u države zapadne Europe često pred sud može postaviti pitanje opravdanosti izdavanja potvrde iz Priloga 9. ZPSKS-EU, kojom se od države izvršenja zahtijeva priznanje presuda kojima su određene probacijske mjere i drugih probacijskih odluka. Počinitelji kojima je npr. kazna zatvora zamijenjena radom za opće dobro u međuvremenu od trenutka pravomoćnosti presude pa do trenutka kada budu pozvani u nadležni probacijski ured radi njezina izvršenja nerijetko pronađu zaposlenje u drugoj državi članici te se probacijskim uredima i sudovima javljaju s molbom da rad za opće dobro izvrše u državi u kojoj su pronašli zaposlenje. Tada se pred županijske sudove postavlja pitanje opravdanosti udovoljavanju takvoj vrsti molbe osuđenika i izdavanja potvrde iz Priloga 9. ZPSKS-EU. Sudovi nisu dužni takvu potvrdu izdati, već njihova odluka zavisi od procjene toga hoće li izvršavanje probacijske odluke u drugoj državi članici „pridonijeti rehabilitaciji i reintegraciji u zajednicu te učinkovitijoj i lakšoj primjeni probacijskih mjera i alternativnih sankcija“ (čl. 128. st. 2. ZPSKS-EU). Nadalje se na navedeno nadovezuje i problem pitanja snošenja troškova prijevoda domaćih presuda, zatim potvrde iz Priloga 9. ZPSKS-EU i popratnih dopisa na jezik države članice izvršenja u smislu treba li te troškove snositi RH ili osuđenik, čime izlazi na vidjelo problem nereguliranja tog pitanja u ZPSKS-EU.

Kao i u drugim državama članicama, zakonski tekst glave VIII. ZPSKS-EU u biti je implemetacija Okvirne odluke Vijeća 2008/947/PUP od 27. studenog 2008. o primjeni načela uzajamnog priznavanja presuda i probacijskih odluka s ciljem nadzora probacijskih mjera i alternativnih sankcija (nisu je implemetirale još Velik Britanija i Republika Irska), te terminološki rad za opće dobro, kako je uređen našim kaznenim pravom, po ZPSKS-EU i citiranoj Okvirnoj odluci predstavlja vrstu *alternativne sankcije* (*alternative sanction*). Dakle, sukladno Okvirnoj odluci, radi se o generičnom pojmu, koji obuhvaća sve vrste presuda kojima su izrečene probacijske mjere različite od uvjetnog otpusta i uvjetne osude. U domaćem pravu rad za opće dobro nazivamo pak probacijskom mjerom, što proizlazi iz čl. 55. st. 6. i 7. KZ/11 i Glave VII. Zakona o probaciji, i u svakodnevnoj komunikaciji taj institut doživljavamo kao vrstu probacijske mjere, tako da nas terminološka neusklađenost s Okvirnom odlukom i ZPSKS-EU, koji rad za opće dobro podvode pod alternativne sankcije, ne treba previše zabrinjavati. Naravno da različite države članice imaju na drugačiji način razrađene institute probacijskih mjera, pa je tako vidljivo kako je u njemačkoj odluci, koja je predmet ovog članka, osuđeniku „kazna zatvora od jedne godine uvjetno odgođena ako osuđenik u vremenu od dvije godine izvrši ukupno 720 sati rada za opće dobro“. Ta formulacija podsjeća na naš institut izricanja uvjetne osude uz primjenu posebnih obveza iz čl. 62. KZ/11 (nekadašnji tzv. dvostruki uvjet po KZ/97). Zbog navedenih razlika u zakonodavnim rješenjima Okvirna je odluka omogućila državi izvršenja da uskladi pro-

bacijsku mjeru što je više moguće s mjerama predviđenima domaćim pravom, pa je navedeno učinila i SR Njemačka u ovom predmetu kao država izvršenja. Suštinski se po osuđenika priznanjem iz ovog konkretnog predmeta ništa ne mijenja time što mu je sada izrečena zatvorska kazna „uvjetno odgođena“, pod određenim uvjetima odrađivanja rada za opće dobro, umjesto što mu je u hrvatskoj odluci ista bila „zamijenjena“ radom za opće dobro. Radi se zapravo o manje bitnim terminološkim razlikama, koje se eventualno mogu ogledati i kod donošenja tzv. naknadne odluke (odluke povodom kršenja probacijskih mjera), u smislu da će osuđeniku u SR Njemačkoj biti opozvana uvjetna osuda, dok bi mu u Republici Hrvatskoj bilo izrečeno izvršenje kazne zatvora.

Zanimljivo je kako je SR Njemačka hrvatsku presudu priznala rješenjem, što je u suprotnosti s našom pravnom praksom, no očito se radi o drugačijem pravnom uređenju postupka priznanja stranih odluka. Posljedica je prethodno navedenog da je izreka predmetne njemačke odluke relativno štura te, s obzirom da se radi o rješenju, u izreku naravno nisu ušli ni činjenični opisi kaznenih djela. Svakako je njemački sud pazio da u izreci naložena probacijska mjera ne bude tegobnija po osuđenika nego što bi bila u situaciji da je do izvršenja došlo u Republici Hrvatskoj, pa je tako prihvaćen izračun sati rada za opće dobro prema hrvatskom pravu (720 sati, tj. zamjena jednog dana zatvora s dva sata rada za opće dobro), što je njemački sud mogao iščitati iz potvrde iz Priloga 9. ZPSKS-EU, izdane od strane hrvatskog suda, te je njemački sud osuđeniku dodijelio najdulji mogući rok za izvršenje rada za opće dobro po hrvatskom pravu u trajanju od dvije godine, tako da i u tom segmentu izvršenje rada za opće dobro ne bude po osuđenika nikako tegobnije nego što bi to moglo biti u Republici Hrvatskoj, što je također njemački sud iščitao iz zaprimljene potvrde iz Priloga 9. ZPSKS-EU izdane od strane hrvatskog suda.

Promotrimo li obrazloženje predmetne njemačke odluke, možemo zamijetiti sličnost s odlukama o priznanju i izvršenju presuda kojima je izrečena kazna zatvora ili mjera kojima je oduzeta sloboda (glava VII. ZPSKS-EU), što se može očekivati, jer se i ovdje radi o priznavanju presude drugih država članica, s tom razlikom što u ovim odlukama osuđeniku nije bezuvjetno oduzeta sloboda. Njemačka je odluka svojevrsan školski primjer kako opisati postupanje suda u provjeri svih pretpostavki koje se trebaju ispuniti da bi došlo do priznanja odluke druge države članice. Nakon reproduciranja činjeničnih opisa (budući da oni nisu navedeni u izreci jer je priznanje izvršeno rješenjem) sud najprije provjerava postojanja tzv. dvostruke kažnjivosti te preispituje činjenicu postojanja aktivnog boravišta osuđenika na području SR Njemačke. Vidljivo je također da se sud odlučio uputiti pisani upit osuđeniku o tome ostaje li i dalje kod prijedloga za priznanje probacijske odluke u SR Njemačkoj, koji postupak pogotovo ima smisla u konkretnom predmetu jer je od dana izdavanja potvrde iz Priloga 9. ZPSKS-EU i njezina dostavljanja SR Njemačkoj pa do dana postavljanja citiranog upita nadležnih njemačkih tijela prošlo više od godinu

dana, dakle u međuvremenu se osuđenikova situacija mogla utoliko izmijeniti da on više nema interesa da se predmetna odluka prizna u SR Njemačkoj, i to od strane konkretnog mjesno nadležnog suda (pogotovo u slučajevima ekonomske migracije, kada osuđenici kao radnici često moraju biti mobilni, pa mijenjaju adrese boravišta). Nakon toga sud je provjerio jesu li pojedinačno izrečene i jedinstvena kazna zatvora unutar zakonskih okvira po njemačkom zakonu, a na kraju je izvršena i provjera eventualne povrede načela *ne bis in idem* te mogućnost nastupa zastare.